

OBRAZOVANJE I STRUKOVNO OSPOSOBLJAVANJE

U skladu s načelom supsidijarnosti primarnu odgovornost za politike obrazovanja i osposobljavanja imaju države članice, dok Europska unija samo pruža podršku. Međutim, neki su izazovi zajednički svim državama članicama, posebno su to starenje društva, nedostatak kvalificirane radne snage, globalno tržišno natjecanje i obrazovanje u ranom djetinjstvu, i kao takvi zahtijevaju zajedničke odgovore te suradnju i uzajamno učenje među zemljama^[1].

PRAVNA OSNOVA

Dok je strukovno osposobljavanje prepoznato kao područje djelovanja Zajednice u Ugovoru iz Rima 1957., obrazovanje je službeno priznato kao područje u nadležnosti EU-a tek Ugovorom iz Maastrichta 1992. U Ugovoru se navodi da „Zajednica doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja poticanjem suradnje među državama članicama te, ako je to potrebno, podupiranjem i dopunjavanjem njihovih aktivnosti, pri čemu u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavni sadržaj i ustroj obrazovnih sustava te njihovu kulturnu i jezičnu raznolikost”.

Ugovorom iz Lisabona zadržane su odredbe o ulozi EU-a u području obrazovanja i osposobljavanja (Glava XII., članci 165. i 166.), no dodana je odredba koja se može opisati kao „socijalna klauzula”. Tako da u članku 9. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) stoji: „Pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti Unija uzima u obzir zahtjeve povezane s promicanjem visoke razine zapošljavanja, jamstvom dostatne socijalne zaštite, borbom protiv društvene isključenosti te visokom razinom obrazovanja, osposobljavanja i zaštite zdravlja ljudi.”

Povrh toga, Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, koja ima istu pravnu snagu kao Ugovori (članak 6. UEU-a) navodi se sljedeće: „svatko ima pravo na obrazovanje i na pristup strukovnom i trajnom usavršavanju” (članak 14.) kao i da „svatko ima pravo na rad i na obavljanje slobodno izabranog ili prihvaćenog zanimanja” (članak 15.).

CILJEVI

Svojim politikama i djelovanjem, Unija mora uzeti u obzir zahtjeve povezane s promicanjem visoke razine cjeloživotnog učenja i osposobljavanja, mobilnosti učenika i nastavnika u Europi, kao i zahtjeve povezane s razvojem osjećaja pripadnosti Uniji. S tim je ciljem, u komunikaciji objavljenoj u rujnu 2020. [COM(2020)0625], Komisija u glavnim crtama predstavila „europski prostor obrazovanja”, sačinjen od šest sljedećih

[1] Za dodatne informacije vidi informativni članak [3.6.4](#) o visokom obrazovanju.

dimenzija: kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja, uključenost, ekološka i digitalna tranzicija, nastavnici i voditelji osposobljavanja, visoko obrazovanje, geopolitička dimenzija.

U [Strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja](#) („Obrazovanje i osposobljavanje do 2020.”) navedeni su instrumenti i načini suradnje na razini EU-a. Njime je također određen i popis ciljeva koje je potrebno ostvariti do 2020.:

- najmanje 95 % djece u dobi između 4 godine i dobi početka obveznog školovanja trebalo bi sudjelovati u predškolskom obrazovanju (2020. bilo ih je 94,8 %);
- udio petnaestogodišnjaka s nedovoljnim vještinama u čitanju, matematici i znanosti trebao bi biti manji od 15 %; (udio iz 2020.: 22,5 % za čitanje, 22,9 % za matematiku i 22,3 % za znanost);
- udio osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje trebao bi biti manji od 10 % (udio iz 2020.: 10,2 %);
- udio visokoobrazovanih osoba u dobi od 30 do 34 godine treba iznositi najmanje 40 % (2020. bilo ih je 40,3 %);
- u prosjeku bi najmanje 15 % odraslih osoba (u dobi od 25 do 64 godine) trebalo sudjelovati u programima cjeloživotnog učenja i osposobljavanja (stopa 2020.: 10,8 %);
- najmanje 20 % visokoobrazovanih osoba i 6 % osoba s početnom strukovnom kvalifikacijom u dobi od 18 do 34 godine trebalo bi provesti neko vrijeme na studiju ili osposobljavanju u inozemstvu (stopa visokog obrazovanja 2018.: 13,5 %);
- najmanje 82 % diplomanata (osoba starih od 20 do 34 godine s uspješno završenim višim srednjim ili tercijarnim obrazovanjem) koji su završili obrazovanje prije jedne do tri godine trebalo bi biti zaposleno (udio iz 2019.: 80,9 %).

Popis ciljeva koje treba ostvariti do 2030. bit će poprilično sličan, ali će uključivati, između ostalog, i pokazatelj digitalnih vještina. Usvojene pokazatelje nadzirat će upravljačko tijelo uspostavljeno za provedbu europskog prostora obrazovanja.

POSTIGNUĆA

A. Obrazovanje i zapošljavanje

Komisija je 2016. objavila komunikaciju pod nazivom: „[Novi program vještina za Europu](#)” [[COM\(2016\)0381](#)], u okviru koje predlaže deset mjera za stjecanje vještina potrebnih za tržište rada:

- jamstvo za vještine, kojim se niskokvalificiranim odraslim osobama pomaže da steknu minimalnu razinu pismenosti, računanja i digitalne kompetencije;
- revizija [Europskog kvalifikacijskog okvira](#);
- „koalicija za digitalne vještine i radna mjesta”, kojom se promiče suradnja između dionika u području obrazovanja, zapošljavanja i industrije;

- „plan za sektorsku suradnju u području vještina”, radi poboljšanja prikupljanja i obrade podataka o znanjima i vještinama;
- „alat za profiliranje vještina državljana trećih zemalja” kako bi se pružila potpora za rano prepoznavanje i profiliranje vještina i kvalifikacija migranata;
- potpora strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno kroz događaje i aktivnosti u okviru Europskog tjedna vještina stečenih u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju;
- preispitivanje [preporuke u vezi s ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje](#),
- revizija okvira [Europassa](#);
- prijedlog preporuke o praćenju osoba s diplomom kako bi se bolje razumjelo koliko su diplomanti uspješni nakon završenog obrazovanja i osposobljavanja;
- analiza i razmjena najbolje prakse za upravljanje protokom visoko kvalificiranih i kvalificiranih osoba među državama („protok mozgova”).

B. Erasmus

[Erasmus+](#) program je EU-a za područje obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta za razdoblje 2014. 2020. Posebni ciljevi programa Erasmus + su sljedeći: 1. povećati razinu ključnih kompetencija i vještina, posebno u pogledu njihove važnosti na tržištu rada i njihova doprinosa socijalnoj koheziji; 2. poticati poboljšanje kvalitete, izvrsnost u inovacijama i internacionalizaciju ustanova za obrazovanje i osposobljavanje; 3. poticati stvaranje i podizanje razine osviještenosti o europskom prostoru cjeloživotnog učenja koje dopunjuje reforme politika na nacionalnoj razini; 4. unaprijediti međunarodnu dimenziju obrazovanja i osposobljavanja; 5. poboljšati podučavanje i učenje stranih jezika. Ciljevi programa u sektoru obrazovanja nastoje se ostvariti nizom ključnih aktivnosti:

- Ključna aktivnost 1: obrazovna mobilnost pojedinaca;
- Ključna aktivnost 2: suradnja za inovacije i razmjenu dobre prakse;
- Ključna aktivnost 3: potpora reformi politike.

C. Druga ostvarenja

Tijekom protekle tri godine Vijeće je podržalo niz preporuka usmjerenih na provedbu europskog obrazovnog prostora. Tako je nakon donošenja [europskog stupa socijalnih prava](#), u kojem se ističe da „djeca imaju pravo na cjenovno pristupačan rani i predškolski odgoj i obrazovanje”, Vijeće u svibnju 2019. odobrilo preporuku o [kvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja](#)[2]. Uz sve veću zabrinutost za srednjoškolsko obrazovanje, donesene su i preporuke o [promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivom obrazovanju i o promicanju europske dimenzije u obrazovanju](#) (svibanj 2018.)[3], o [automatskom uzajamnom priznavanju kvalifikacija i osposobljavanja u inozemstvu](#) (studenj 2018.)[4] i o [poboljšanju podučavanja i](#)

[3]SL C 195, 07.06.2018., str. 1. – 5.

[4]SL C 444, 10.12.2018., str. 1. – 8.

[učenja stranih jezika](#) (svibanj 2019.)^[5]. Unija je također pokrenula inicijativu „Europska sveučilišta” i podržava uvođenje europske studentske iskaznice^[6].

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Parlament je oduvijek podržavao blisku suradnju među državama članicama u području obrazovanja i osposobljavanja te je poticao razvoj europske dimenzije u obrazovnoj politici država članica. Osim toga, Parlament aktivno sudjeluje u političkom ciklusu povezanom s okvirom ET 2020.

A. Erasmus

U svojoj [rezoluciji od 14. rujna 2017.](#) Parlament je priznao izrazito pozitivne učinke programa Erasmus+. Naglasio je da bi novi program trebao biti otvoreniji i pristupačniji te je skrenuo pozornost na poteškoće povezane s priznavanjem bodova u okviru Europskog sustava prijenosa i prikupljanja bodova (ECTS). Pozvao je i na uvođenje europske elektroničke iskaznice za studente koja bi studentima omogućila pristup uslugama u cijeloj Europi. Zastupnici su s pomoću tog programa ustrajali na promicanju aktivnog građanstva, građanskog obrazovanja i europskog identiteta. Parlament je 13. ožujka 2019. u kontekstu Brexita također usvojio [Rezoluciju](#) o nastavku tekućih aktivnosti mobilnosti u svrhu učenja u okviru programa Erasmus + u kontekstu povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a.

U prosincu 2020. Parlament i Vijeće postigli su privremeni sporazum o programu Erasmus+ za razdoblje od 2021. do 2027., koji bi trebao raspolagati proračunom u iznosu od više od 26 milijardi EUR (u odnosu na 14,7 milijardi EUR za prethodno razdoblje). U novom izdanju tog programa trebalo bi povećati sudjelovanje osoba s manje mogućnosti, primjerice zbog invaliditeta, geografske udaljenosti ili siromaštva. Programom Erasmus+ podupirat će se cjeloživotno učenje odraslih. Administrativne formalnosti bit će pojednostavljene, a pristup strukturnim fondovima omogućit će se putem „pečata izvrsnosti” za projekte koji nisu odabrani u okviru programa. Naposljetku, programom će se pridonijeti klimatskim ciljevima Unije zahvaljujući mjerama za smanjenje njegova klimatskog otiska.

B. Obrazovanje i zapošljavanje

Odbor za kulturu i obrazovanje (CULT) i Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja (EMPL) sastavili su zajedničko izvješće o vlastitoj inicijativi o komunikaciji Komisije o „Novom programu vještina za Europu”. Parlament je rezoluciju usvojio [14. rujna 2017\[7\]](#). U njoj se zalagao za holistički pristup obrazovanju i razvoju vještina te je pozvao države članice da ne budu usmjerene samo na vještine koje omogućuju zapošljavanje, već i na vještine koje su korisne za društvo. Ostale teme uključivale su osmišljavanje sveobuhvatnijeg pristupa usavršavanju vještina migranata, ulaganje u rani i predškolski odgoj i obrazovanje, poticanje prilika za cjeloživotno učenje, poboljšanje ključne uloge neformalnog i informalnog učenja te poticanje digitalnih, znanstvenih, tehnoloških, inženjerskih i matematičkih vještina (STEM) kao i poduzetničkih vještina.

[5]SL C 189, 05.06.2019., str. 15. – 22.

[6]Za dodatne informacije vidi informativni članak [3.6.4](#) o visokom obrazovanju.

Odbori CULT i EMPL zajedno su izradili zakonodavno izvješće o Komisijinom prijedlogu o ažuriranju okvira Europassa. Novi je okvir Europassa usvojen 18. travnja 2018. [Odlukom \(EU\) 2018/646](#) Europskog parlamenta i Vijeća.

C. Ostala posebna područja

Parlament također sa zanimanjem prati komunikacije Komisije o posebnim područjima obrazovanja i osposobljavanja. Rezolucije Europskog parlamenta od 15. travnja 2014. o [novim tehnologijama u otvorenim obrazovnim resursima](#), od 8. rujna 2015. o [promicanju poduzetništva mladih obrazovanjem i osposobljavanjem](#), od 12. rujna 2017. o [daljnjem akademskom obrazovanju i obrazovanju na daljinu kao dijelu europske strategije cjeloživotnog učenja](#), od 12. lipnja 2018. o [modernizaciji obrazovnog sustava u EU-u](#) i od 11. prosinca 2018. o [obrazovanju u digitalnom dobu: izazovi, prilike i pouke za osmišljavanje politika EU-a](#) neki su od primjera. Tijekom 2021. godine Parlament bi također trebao objaviti stajalište o komunikaciji Komisije naslovljenoj „Akcijski plan za digitalno obrazovanje 2021. – 2027. - Prilagodba obrazovanja i osposobljavanja digitalnom dobu” [COM(2020)0624].

Pierre Hériard

12/2020

